

2014/3. DÖNEM
SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK SINAVI
MUHASEBE DENETİMİ

(1 Kasım 2014 CUMARTESİ SAAT:09:0-10.30)

Soru 1) Denetim riskini tanımlayınız. Türlerini (bileşenlerini) maddeler halinde sıralayınız ve özet bir şekilde açıklayınız.

Cevap 1

Denetim riski; mali tablolarda önemli yanlışlıklar olduğu halde denetçinin mali tablolarla ilgili olarak olumlu görüş bildirme olasılığıdır. Bu risk beraberinde işletme riskini de getirir. İşletme riski ise yanlış bildirilen görüşten dolayı denetim firmasının itibarının sarsılması v denetim görevinin kendisinden alınması olasılığıdır.

1-Denetim riski: Mali tablolarda önemli hataların, yanlışlıkların bulunmasına rağmen denetçinin bunları fark etmeyerek olumlu rapor hazırlaması riskidir denetim riskini hazırlayan riskler

- 1-yapısal risk
- 2-kontrol riski
- 3-bulgu riski

Yapısal Risk: İç kontrol sistemini oluşturan politikaların ve prosedürlerin olmadığı varsayıldığında, belli yapısal ve çevresel özellikleri nedeniyle hesap kalemlerinin önemli yanlışlıklardan etkilenebilirliğidir. Bu yanlışlık riski, bazı hesap kalemleri ve işlem türlerinde diğerlerine göre daha büyüktür. Örneğin paranın hırsızlıktan etkilenme derecesi kömür stoklarına göre daha fazladır. Dış etkenler de yapısal riski etkileyebilir. Örneğin teknolojik gelişmelerin bir mamulün modasının geçmesine yol açması, bilançoda stokların abartılmış gösterilmesine neden olabilir.

Kontrol Riski : İç kontrol sistemini oluşturan politika ve prosedürlerle önlenemeyecek veya bulunamayacak hataların olması riskidir. Bu risk, iç kontrol sisteminin etkinliğinin bir fonksiyonudur. Bir hesaba ilişkin etkin iç kontrol politikaları ve prosedürleri kontrol riskini azaltır. İç kontrol sistemi, içinde var olan sınırlamalar nedeni ile, tüm önemli hataların önlenmesini veya bulunmasını tam sağlayamadığından, kontrol riski hiçbir zaman sıfır olamaz.

Bulgu Riski — Mali tablolarda var olan önemli bilgi yanlışlığını denetçinin denetim prosedürleriyle bulamaması riskidir. Bulgu riski denetim prosedürlerinin ve bunların denetçi tarafından uygulanmasındaki etkinliğinin bir fonksiyonudur. Bu risk, bir hesap kaleminin veya işlem türünün tamamının denetçi tarafından denetlenmediği durumlarda var olan belirsizlikten doğar (örnekleme riski) veya denetçinin uygun olmayan denetim prosedürlerini seçmesinden, uygun bir prosedürü yanlış uygulamasından ya da denetim sonuçlarını yanlış yorumlamasından kaynaklanan belirsizliklerden doğabilir.

Soru 2) İç kontrolün unsurlarını maddeler halinde sıralayarak, özet bir şekilde açıklayınız.

Cevap 2

1. Kontrol Ortamı
2. Risk Değerlemesi
3. Kontrol Faaliyetleri
4. Bilgi ve İletişim
5. Sistemin Gözetimi

1.Kontrol Ortamı

İç kontrol sistemi kapsamında, kontrol ortamı işletme üst yönetiminin işletmeyi kontrol etmede temel anlayışı, sorunlara bakışı, sorun çözmede yaklaşımı ve ahlaki değerlere verdiği önemle kendini gösterir. İşletme üst yönetiminin işine verdiği önem, işi ile bütünleşmesi, uzmanlık isteyen konulara yatkınlığı, İşletme kültürü, yönetim stili, emir ve talimatlarını veriş şekli, uyguladığı kontrol yöntemlerinin sıklığı veya yoğunluğu onun işletmeyi ne denil kontrol ettiğine dair bir fikir verir.

Örneğin;

- Yönetim Kurulu'nun sık aralıklarla toplanması,
- alınan bütün kararların yönetim kurulu defterine kaydediliyor olması,
- her bir yönetim kurulu üyesinin işletmenin bir fonksiyondan sorumlu bir şekilde görev alması ve toplantıların olmadığı zamanda bile işletmede bulunarak bu üstlendiği görevi yürütmesi,
- işletmede emir ve talimatların yazılı bir şekilde verilmesinin prensip haline getirilmesi,
- rutin ve tekrarlanan konulardaki emir ve talimatların yönetmelikler şeklinde düzenlenmesi bunları hiç yapmayan veya kısıtlı bir şekilde yapan bir yönetime oranla daha iyi bir iç kontrol sistemi ve bu kapsamda kontrol ortamı sağlamış olur.

2.Risk Değerlemesi

İşletme üst yönetimi işletmeyi yakın veya uzak zamanda etkileyecek riskleri tespit ve karşı önlemler almak zorundadır. Burada söz edilen risk iki tür risk grubudur.

Bunlardan birincisi işletme riskleri olup, işletmenin yaşamını, karlılık, büyüme, gelişme gibi hedeflerini etkileyen risklerdir. İkinci tip riskler ise muhasebe ile ilgili iç kontrol riskleridir. Yani iç kontrol sisteminin yetersizliği nedeniyle, hata, hile, kaçak, kayıp gibi durumların olmasını önleyici tedbirlerin alınmamasından kaynaklanan risklerdir.

3.Kontrol Faaliyetleri

Kontrol faaliyetlerini işletme üst yönetiminin iç kontrol sistemini yapılandırma faaliyetleri olarak nitelenmek mümkündür. Kontrollerin bir kısmı önleyici güvenlik kontrolleri şeklindedir. Bundan kasıt; işletmede kayıp, kaçak, hırsızlık gibi durumlardan koruyan önlemlerdir. Varlıklara erişimin sınırlandırılması (fiziki kontroller): Örneğin, fabrika veya İşletmeye, girişlerin kontrol altına alınması, veznenin ayrı bir mekanda bulundurulması, ambar ve depolara girişin sınırlandırılması bu tür güvenlik önlemleridir.

Görevlerin ayrılığı ilkesi: işletme fonksiyonlarının daha alt fonksiyonlara ayrılması, bu fonksiyonlara farklı kişilerin görevlendirilmesi ve bunların birbirlerini kontrol eder şekle getirilmeleri de işletmede hata hile, hırsızlık, dolandırıcılık gibi olumsuz olguları önleyici kontrol işlemleridir.

Yetki limitlerinin belirlenmesi: Her bir sorumlu birimin veya kişinin ne kadarlık bir işlemi gerçekleştirebileceği, ne kadar kadar satın almayı tek başına yapabileceği, ne kadar bir satışı veresiye gerçekleştirebileceği gibi kontroller de geliştirilebilir.

Yine bilgisayara giriş için şifre kullanımı, belirli belge ve imza kontrolleri yapılmadan ödeme veya teslimatın yapılmaması gibi önlemler de olabilir. Bunlar da önleyici kontrollerdir.

Yine bankalarda zorunlu bir örgüt birimi olarak kendini gösteren risk yönetim grubu, aktif-pasif komitesi gibi birimlerin işletmenin iç kontrol sisteminin zorunlu unsurudurlar. Bilgi sistemi ve bilgi işlem teknolojilerinin kapsadığı riskleri bilerek önlem almak, bu kapsamda veri yedekleme, yazılım ve yazılım içinde kontrol yöntemleri diğer kontrol yordamlarıdır.

4. Bilgi ve İletişim

İyi bir iç kontrol sistemin temel unsurlarından birisi de yatay ve dikey düzeyde bilgi alma ve insanlar arasında iletişimin sağlanmasıdır. Bilgi ya üstten alta doğru, ya da alttan üste doğru olur. İç kontrol sistemi açısından, muhasebe bilgi sisteminin ve bütçe sisteminin özel bir önemi vardır. Bilindiği gibi muhasebe, mali nitelikteki olaylardan kayda geçmesi gerekli olanları belirleyen, sınıflayan, kayıtlayan, raporlayan bir sistemdir. Bu sistemin sağlıklı ve yeter olması,

- Her aşamada ve işlemde muhasebe fişlerinin veya olayı tespiti yarayan belgelerin kullanılmasını,
- Nihai ödemeler ve borçlanmalar yapılmadan yetki kontrollerinin yapılmasını ve yetkililerin imzalarının alınmasını,
- Yine nihai işlem yapılmadan imzadan önce rakamsal kontrollerin yapılmasını gerektirmektedir. Bu şekilde İşleyen bir muhasebede kayıtlama daha kolay olmakta, mali tablolar daha hızlı ve zamanlı düzenlenebilmektedir. Muhasebe tarafından düzenlenen birçok rapor işletme üst yönetimi için bir bilgilendirme, haberleşme aracı olarak kullanılmış olmaktadır. Bütçe sistemi ise yine bir bilgi ve iletişim aracıdır. Bütçe ile üst yönetim alt yönetime hedefler hakkında bilgi vermekte, bütçe sapma raporları ile alttan üste fiili sonuçlar hakkında bilgi iletilmektedir. Buradaki sonuçlara göre de ek önlemler alınmaktadır. Böylece bütçe sistemi de bir bilgi iletişim aracı olmaktadır.

5. Gözetim

Kurulan iç kontrol sisteminin aksayan taraflarının ortaya çıkarılması, yeni gelişen teknolojilere uyum sağlanması, yeni bilgilerin ve gelişmelerin ışığı altında İç kontrol sisteminin devamlı yenilenmesi gerekli bir zorunluluktur. Bu amaçları sağlamak üzere iç kontrol sisteminin devamlı gözlemlenmesi iç kontrol sisteminden sapmaların ortaya çıkarılması gerekir. Bu ise işletmelerde teftiş birimi ile sağlanmaya çalışılır. Ancak teknik adıyla bu faaliyetler iç denetim birimince yerine getirilir.

İç denetim esas itibarıyla kurulu iç kontrol sisteminin amaçlandığı gibi çalışıp çalışmadığını inceleyen ve bu yönde üst yönetime rapor veren bir birimdir. Amacı; üst yönetimin kararlarının bir yansıması olan yönetmeliklere ve yazılı emirlere ne derece uyulduğunu tespit ve varsa olumsuz gelişmeleri raporlamaktır. Kendilerine tanınan diğer iş görenlerden bağımsızlık ve objektiflik özelliğinin desteği ile mevcut sistemlerin güvenilirliği, iş süreçlerinin iyileştirilmesi, yeni değerler kazandırma ve bu yönde risklerin ne olduğu gibi konularda sorumlu olduğu Yönetim Kurulu, Risk İzleme ve Denetim komitelerine rapor verme gibi bir görev ve

sorumluluğu yüklenmiş bulunmaktadır. Bu nedenle hem yönetsel kontrol kapsamında hem muhasebe kontrolü kapsamında oldukça önemli bir konum kazanmıştır.

Soru 3) Kontrol (Uygunluk) testleri ile Maddi doğruluk testlerini tanımlayınız.

Cevap 3

Uygunluk Testleri:

İç kontrol sisteminin amaçlara uygun şekilde yapılıp yapılmadığına ilişkin olarak yapılan testleri ifade eder. İşletmenin belirlemiş olduğu iç kontrol sistemlerinin doğruluğu, etkinliği, verimliliği ve yürütülüp yürütülmediği test edilerek araştırılır.

Kontrol testleri dönem içinde, maddi doğruluk testleri ise dönem sonuna doğru ve dönem sona erdikten sonra yürütülür.

Maddi doğruluk testleri ile kontrol testleri aynı anda yapılabilir. Örneğin satış faturasındaki imzanın yetkili personelin imzası olup olmadığı incelenirken, faturalardaki parasal hataları da araştırır. Bu test türüne çift amaçlı testler denir.

Kontrol riskini değerlendirme:

Mali tablolarda önemli hata ve yolsuzluklar yer almasını önlemede veya bulmada iç kontrol politikaları ve prosedürlerinin etkinliğini değerlendirme sürecidir. Kontrol riskini değerlendirme sonucuna kontrol riski düzeyi adı verilir.

uygulanacak prosedürler:

- müşterinin personeline sorular sorma
- belge ve kayıtların incelenmesi
- kontrol yöntemlerinin uygulanışını gözlemleme
- denetçi tarafından kontrol yöntemlerinin uygulanmasının yeniden yapılması

Maddilik Testleri:

Denetçi artık olay ve işlemleri incelemeye başlar. Bu aşamada mali tablolarda yer alan hesap kalemlerinin doğruluğu araştırılır. Bu araştırmada bulgu ve deliller toplanır.

Muhasebe verilerinin doğruluğunu tespit etmek için şu prosedürün izlenmesi gerekir.

1-Muhasebeye uygunluklarını anlamak amacıyla hesap bakiyelerini genel bir incelemeye tabi tutmak

2-G.K.G.M.l ne uygun ve sonradan değişiklik yapılmadığına kanaat getirmek.

3-Mevcut aktifleri kontrol etmek

4-Bütün aktif ve pasiflerin bilançoda doğru olarak gösterildiğinden emin olmak için belirli muhasebe kayıtlarını incelemek.

5-Bütün gelirler, giderler ve zararların gelir tablosunda doğru olarak beyan edildiğinden emin olmak için belirli muhasebe kayıtların incelemek.

6-Mali tablolardaki kalemlerin paraca değerlerinin hesaplardakini aynen yansıttığından emin olmak.

Uygulanacak prosedürler:

- işlemlerin test edilmesi
- hesap kalanlarının test edilmesi
- analitik testler

Soru 4) Denetim raporunun bölümlerini maddeler halinde sıralayarak içerikleri hakkında bilgi veriniz

Cevap 4

- 1- Denetim raporunun verileceği adres: Denetim raporu genel olarak müşteri işletmeye, ortaklarına veya yönetim kuruluna hitaben hazırlanır.
- 2- Kapsam bölümü: İncelenen finansal tablolar tek tek belirtilerek birinci cümlede “.....tarihli bilanço ve bu tarihlerde sona eren yıllara aitincelemiş bulunuyoruz.” İbaresini yer almaktadır. Kapsam bölümünün ikinci cümlesi “.....muhasabe kayıtları ile ilgili olarak örnekleme yöntemleri ve koşullara göre gerekli gördüğümüz diğer denetim işlemleri uygulanmıştır.” Olarak tamamlanmaktadır. Kapsam bölümünde ayrıntılı açıklamalar yerine çok genel nitelikte açıklamalar bulunmaktadır.
- 3- Denetçi görüşü bölümü: Denetçi incelediği finansal tablolarla ilgili yargısını bu bölümde bildirir. Görüş bölümü tek bir cümleden oluşmaktadır. Bu cümle “görüşümüze göre, yukarıda belirtilen finansal tablolar.....” şeklinde başlanmaktadır.
- 4- Denetim raporunun tarihi: Denetim çalışmalarının tamamlandığı günün tarihi denetim raporu tarihi olarak denetçi tarafından belirlenir.
- 5- Denetçinin imzası : Denetim raporunu denetim firmasının sorumlu yöneticisi veya sahibi imzalar.
- 6- KGK VE SPK mevzuatlarına göre bağımsız denetçinin sorumluluğu ve yönetim kurulunun sorumluluğu bölümleri adres bölümünden sonra gelen bölümlerdir.

KAYNAK :

AKTİF AKADEMİ SMMM YETERLİLİK DENETİM KİTABI

SABRİ KIYAK MUHASEBE DENETİM SORU BANKASI 2007 KİTABI